

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่าไม่มีเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยตรง เรื่องการยอมรับนวัตกรรมส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องทางการประชาสัมพันธ์และสื่อทัศนศึกษา ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศนั้นได้มีการศึกษากันน้อยมาก และยังไม่ม้งานวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาไทยเลย แต่ในต่างประเทศได้มีการศึกษาการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษากันมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจะได้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับงานวิจัยที่จะได้กล่าวถึงต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. เอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ

ความหมายของนวัตกรรมการเรียนการสอน

นวัตกรรม หรือ นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง "การนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น" (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2521: 15) นวัตกรรมมีกระบวนการเป็น 3 ระยะ คือ มีการประดิษฐ์คิดค้น มีพัฒนาการของสิ่งประดิษฐ์หรือความคิดด้วยการนำไปทดลองจนได้ผลแล้วจึงนำไปปฏิบัติในแนวทางที่แปลกไปจากเดิม เกิดเป็นนวัตกรรมขึ้น นวัตกรรมมีหลายประเภท เช่น นวัตกรรมทางการแพทย์ นวัตกรรมทางการเกษตร นวัตกรรมทางการสื่อสาร นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นต้น

ในส่วนของนวัตกรรมทางการศึกษานั้นก็มีหลายประเภทเช่นกัน ได้แก่ นวัตกรรมทางหลักสูตร นวัตกรรมทางการเรียนการสอน นวัตกรรมทางสื่อการสอน นวัตกรรมทางการวัดผล เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า นวัตกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมการศึกษานั้นเอง

นวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง แนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ หรือ สิ่งใหม่ที่น่ามาใช้เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนที่ทำอยู่แต่เดิม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น ทั้งนี้แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ที่เคยใช้มาแล้วในอดีตหากนำมาใช้ใหม่อย่างได้ผลก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (2523: 85)
ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า

นวัตกรรมการเรียนการสอนจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือคิดค้นใหม่ แล้วนำมาใช้กับการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือคิดค้นใหม่ ดังกล่าวจะต้องมีการวิจัย การเผยแพร่ และการยอมรับ คุณค่าของ นวัตกรรมการเรียนการสอน อยู่ที่การนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างจริง ๆ เพื่อ เป็นประโยชน์แก่การศึกษา

นวัตกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีการแก้ปัญหาโดยนำความคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้ นวัตกรรมการเรียนการสอนสามารถนำมาปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการเรียนการสอน ให้ดีขึ้น นวัตกรรมการเรียนการสอนเดียวกัน เมื่อนำไปใช้ในที่แห่งหนึ่งอาจไม่เหมือนกับที่ปรากฏในแห่งอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาคำถามการเรียนการสอนและข้อจำกัดที่มีอยู่ในแต่ละสถานที่ ประโยชน์ของนวัตกรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ ช่วยพัฒนาการเรียนการสอน และลดปัญหาการเรียนการสอนลงได้

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในปัจจุบันเราอาศัยอยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งโลกในยุคนี้อยู่ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทางสังคมและวัฒนธรรมยิ่งกว่ายุคใดในประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมด้วย เพราะนวัตกรรมจะต้อง

เผยแพร่ไปในสังคม Rogers and Svenning (1969: 17) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมี 3 ขั้นตอน คือ

1. การประดิษฐ์ คือกระบวนการที่ความคิดใหม่ถูกประดิษฐ์หรือพัฒนาขึ้นมา
2. การเผยแพร่ คือกระบวนการที่ความคิดใหม่ถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกในระบบสังคม
3. ผล คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคมอันเนื่องมาจากการยอมรับหรือปฏิบัติเสขนาวัตรกรรม

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วย สาลี ทองชิว (2526: 21-23) ได้แยกออกเป็น 5 ประการสรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายทางสังคมที่โรงเรียนมีหน้าที่จะต้องสนองตอบ การสนองตอบของโรงเรียนนั้นทำโดยการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ทั้งในแง่จุดมุ่งหมายของการผลิตนักเรียน และในแง่เนื้อหาที่บรรจุลงในหลักสูตร ซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เปลี่ยนไปนี้ก็นิยมเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตามลักษณะบุคลิกของประชากรที่เป็นที่คาดหวังของสังคมนั่นเอง
2. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน และมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการค้นพบทฤษฎีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ เมื่อครูมีความรู้ในเรื่องนี้มากขึ้น ก็มักจะใช้ความรู้ที่ได้มาทดลองใช้ในการเรียนการสอน เป็นผลให้กระบวนการสอนที่เคยใช้อยู่เปลี่ยนแปลงไป
3. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันฝึกหัดครู สถาบันฝึกหัดครูเป็นกำลังสำคัญในการเตรียมครูให้สนองความต้องการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันก็กำลังมีความเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ในวงการฝึกหัดครู ในการที่จะผลิตครูที่มีคุณสมบัติต่างไปจากเดิม เพื่อให้รับกับการเปลี่ยนแปลงของวงการศึกษาในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา
4. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหลายประการในโรงเรียน เป็นต้นว่าการจัดห้องเรียน

รูปแบบและแผนผังของตึกเรียน และสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้สภาพการเรียนรูของนักเรียนไปได้ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ถูกนำเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในเรื่องของบทบาทและหน้าที่ของครู นักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาทั้ง 5 ประการ เกิดขึ้นในวงการศึกษาตลอดเวลา แต่นำหนักของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน และประเภทต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงของแต่ละโรงเรียนก็ยังคงแตกต่างกันออกไปอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

1. อิทธิพลจากวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในแง่วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคม ก็จะทำให้เกิดแรงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดการศึกษา ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงในแง่วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นนวัตกรรมที่เกิดจากอิทธิพลนี้ จึงเป็นนวัตกรรมที่มุ่งจะคงไว้ซึ่งโครงสร้างของวัฒนธรรมและค่านิยมที่ต้องการ

2. อิทธิพลจากสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักสูตร สถาบันเหล่านี้ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สภาการศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดแบบเรียน เวลาเรียน การวัดและประเมินผล และอื่น ๆ อันเป็นผลให้โรงเรียนในสังกัดต้องรับเอาการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้มาใช้ การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจ หรือตระหนักถึงความจำเป็น

3. อิทธิพลที่เกิดจากเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เกณฑ์มาตรฐานเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดและบังคับให้โรงเรียนที่จะทำให้โรงเรียนของตนเป็นที่ยอมรับ เข้าถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งในการที่จะทำดังนั้นได้จะต้องเปลี่ยนแปลงแนวการปฏิบัติ การบริหาร และอื่น ๆ ที่กระทำอยู่ เพื่อแข่งขันกันให้เข้าถึงเกณฑ์ดังกล่าว

4. อิทธิพลของคณะกรรมการเฉพาะกิจ คณะกรรมการเฉพาะกิจที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อศึกษาถึงปัญหาทางการศึกษา และเสนอข้อควรแก้ไขในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งผลจากการศึกษาและเสนอข้อแก้ไข มีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาค่อนข้างมาก

5. อิทธิพลจากแหล่งเงินทุน แหล่งเงินทุนที่จัดสรรเงินทุนเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอย่างภายในโรงเรียน เช่น UNESCO ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในวงการศึกษาเป็นอย่างมาก มีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการลดเวลาสอนของครู การใช้เทคโนโลยีในการศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลของการศึกษาค้นคว้าเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

6. อิทธิพลจากนักการศึกษาที่มีความคิดแตกต่างไปจากผู้อื่น นักการศึกษาเหล่านี้จะมองปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาแตกต่างไปจากนักการศึกษาโดยทั่วไป พยายามคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในวงการศึกษา

นอกจากนั้นวัตรกรรมทางการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานั้นยังเป็นไปอย่างล่าช้ามาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ เช่น ทางทางเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อมีวัตรกรรมทางการศึกษาขึ้น ครูไม่สามารถที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่จำกัด จึงทำให้ผู้ที่ต้องการนำวัตรกรรมไปใช้ไม่แน่ใจว่าจะได้ผลดีกว่าเดิม ประกอบกับครูขาดแรงจูงใจที่จะนำวัตรกรรมทางการศึกษาไปปฏิบัติ จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

ความจำเป็นที่ต้องมีวัตรกรรมการศึกษา

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ย่อมทำให้แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เป็นผลให้เกิดวัตรกรรมการศึกษาหลายประเภทด้วยกัน แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษาที่สำคัญ ๆ มี 4 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้มีการเน้นถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างนักเรียน การเรียนการสอนจึงเกิดมีการแบ่งกลุ่มหลายประเภท และเกิดมีการคิดค้นวัตรกรรมการศึกษาที่จะสนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ เช่น การเรียน

ไม่แบ่งชั้น บทเรียนสำเร็จรูป เครื่องสอน เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอน
เป็นคณะ เป็นต้น

2. ความพร้อม ความพร้อมในการเรียนเป็นสิ่งสร้างขึ้นมาได้ถ้าหากสามารถ
จัดบทเรียนให้พอเหมาะกับระดับความสามารถของเด็ก ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น
นวัตกรรมการศึกษาที่จะสนองแนวความคิดพื้นฐานค่านี้นั้น เช่น ศูนย์การเรียน เป็นต้น

3. การใช้เวลาเพื่อการศึกษา การใช้เวลาเพื่อการเรียนการสอน
เปลี่ยนแปลงไป โดยได้พิจารณาว่าการจัดหน่วยเวลาสอนน่าจะสัมพันธ์กับลักษณะวิชาที่
จะสอน บางวิชาอาจจะต้องใช้เวลานานกว่า บางวิชาอาจจะต้องการช่วงเวลา
สั้นกว่าแต่สอนบ่อยครั้ง และการเรียนก็ไม่จำเป็นจะเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือเฉพาะในชั้น
เท่านั้น นวัตกรรมการศึกษาที่จะสนองแนวความคิดพื้นฐานค่านี้นั้น เช่น การจัด
ตารางสอนแบบยืดหยุ่น แบบเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

4. การขยายตัวทางด้านการวิชาการ และอัตราการเพิ่มของประชากร ทำให้
ความต้องการในด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามสภาพแวดล้อมและการดำรงชีพตามวิทยาการ
ที่ก้าวหน้าไปด้วย แต่การศึกษาอย่างมีแบบแผนก็ไม่สามารถจะสนองความต้องการในด้านนี้
ได้อย่างทั่วถึง นวัตกรรมการศึกษาที่จะสนองความต้องการในด้านนี้ได้ เช่น การสอน
ทางวิทยุ การสอนทางโทรทัศน์ การสอนทางไปรษณีย์ แบบเรียนสำเร็จรูป ชุด
การเรียน เป็นต้น

คุณลักษณะของนวัตกรรม

Rogers and Shoemaker (1971: 22-23) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะ
ของนวัตกรรมที่จะช่วยให้นวัตกรรมได้รับการยอมรับเร็วขึ้นหรือช้าลงมี 5 ประการ
สรุปได้ดังนี้คือ

1. ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Relative advantage) หมายถึง
การที่ผู้รับนวัตกรรมคิดว่านวัตกรรมดีกว่า มีประโยชน์มากกว่าความดีเก่า สิ่งเก่า
หรือวิธีปฏิบัติเก่า ยิ่งผู้รับมีความรู้ดีว่านวัตกรรมนั้นมีคุณค่า มีประโยชน์มากเพียงไร
โอกาสที่นวัตกรรมจะถูกยอมรับก็ยิ่งมีมากขึ้น

2. ความเข้ากันได้ (Compatibility) หมายถึง การที่ผู้รับนวัตกรรม รู้สึกหรือคิดว่านวัตกรรมนั้นไปด้วยกันได้หรือเข้ากันได้กับค่านิยม ประสพการณ์ในอดีต ตลอดจนความต้องการของตน ถ้านวัตกรรมเข้ากับค่านิยมของสังคมในปัจจุบันไม่ได้ จะไม่ถูกยอมรับในเวลาที่ยาวเร็วเหมือนนวัตกรรมที่เข้ากันได้กับค่านิยมของสังคม

3. ความสลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึง การที่ผู้รับนวัตกรรม เห็นว่า หรือรู้สึกว่านวัตกรรมนั้นยากแก่การเข้าใจและยากแก่การนำไปใช้ ต้องใช้เวลานานจึงจะยอมรับนวัตกรรมนั้น ดังนั้นนวัตกรรมซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจเพียงเล็กน้อยเพื่อที่จะสามารถไขมันได้จะถูกยอมรับนำไปใช้ได้รวดเร็วกว่า

4. ความสามารถนำไปทดลองใช้ได้ (Triability) นวัตกรรมใดซึ่งสามารถถูกแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อนำไปทดลองใช้ในปริมาณจำกัดได้ จะถูกยอมรับได้รวดเร็วกว่านวัตกรรมซึ่งไม่สามารถแบ่งออกเป็น ส่วนเล็ก ๆ ได้ เพราะผู้รับรู้สึกว่าการเสี่ยงภัยน้อย

5. ความสามารถสังเกตได้ (Observability) ถ้าผู้รับหรือคนในสังคม สามารถมองเห็นผลของนวัตกรรมได้ง่ายเพียงใด นวัตกรรมนั้นก็จะถูกยอมรับได้ง่ายเพียงนั้น

กระบวนการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรม

Rogers and Shoemaker (1971: 100-101) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม มี 5 ระยะ คือ

1. ขั้นรับทราบ (Awareness stage) หมายถึง ระยะเริ่มแรกที่บุคคลรับทราบว่ามีการนวัตกรรม แต่ยังไม่ทราบรายละเอียดของนวัตกรรม
2. ขั้นสนใจ (Interest stage) หมายถึง ระยะที่บุคคลสนใจนวัตกรรมและแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น
3. ขั้นประเมิน (Evaluation stage) หมายถึง ระยะที่บุคคลจะประเมินคุณค่าของนวัตกรรมนั้น โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียของการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม
4. ขั้นทดลองใช้ (Trial stage) หมายถึง การนำไปทดลองใช้ในวงจำกัด เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะนำไปใช้อย่างเต็มที่ต่อไปหรือไม่
5. ขั้นยอมรับ (Adoption stage) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่

ประเภทของผู้ยอมรับนวัตกรรม

เราจำแนกคนในสังคมตามลักษณะความรวดเร็วหรือระยะเวลาที่ใช้ในการยอมรับนวัตกรรมออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. กลุ่มนวัตกรรม คือพวกชอบเสี่ยงภัย มีการเรียนรู้และยอมรับนวัตกรรมได้อย่างรวดเร็ว
2. กลุ่มผู้ยอมรับนวัตกรรมก่อนผู้อื่น คือพวกที่นำเชื้อมีคุณภาพ มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำทางความคิดมากที่สุด
3. กลุ่มชนส่วนใหญ่ที่ยอมรับนวัตกรรมในระยะต้น คือพวกที่มีความรอบคอบระมัดระวัง มีการแลกเปลี่ยนความคิดกับกลุ่มเพื่อนของตน ใช้เวลาในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า 2 พวกแรก
4. กลุ่มชนส่วนใหญ่ที่ยอมรับนวัตกรรมในระยะหลัง คือพวกที่สงสัยและไม่ค่อยไว้วางใจ ส่วนมากจะยอมรับนวัตกรรมเมื่อคนอื่น ๆ ในระบบสังคมได้ทำอย่างนั้นแล้ว
5. พวกล่าหลัง คือพวกสุดท้ายที่ยอมรับนวัตกรรม พวกนี้มักจะยึดมั่นในสิ่งเก่า ๆ และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง

อัตราการยอมรับนวัตกรรม

อัตราการยอมรับนวัตกรรม หมายถึง ความรวดเร็วที่นวัตกรรมถูกยอมรับโดยคนในสังคม นวัตกรรมใดที่ผู้รับรูู้สึกว่ามีประโยชน์มากกว่า และเข้ากันได้กับค่านิยมของสังคม จะมีอัตราการยอมรับที่รวดเร็ว ซึ่งอัตราการยอมรับนวัตกรรมนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพของระบบสังคม แม้ว่าจะเป็นนวัตกรรมชนิดเดียวกัน และระบบสังคมที่ทันสมัยมีอัตราการยอมรับนวัตกรรมที่รวดเร็วกว่าระบบสังคมโบราณ

การเผยแพร่ นวัตกรรม

นวัตกรรมเป็นการสื่อความคิดใหม่ สิ่งใหม่ หรือวิธีปฏิบัติใหม่จากแหล่งกำเนิดไปยังคนในสังคม ดังนั้นผู้รับนวัตกรรมจึงต้องเผชิญกับการเสี่ยงภัยจากสิ่งที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์อยู่เลยบ้าง ซึ่งอาจทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแตกต่างไปจากการรับข่าวสารธรรมดา การเผยแพร่ นวัตกรรมมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. นวัตกรรม หมายถึง ความคิด ใหม่ การปฏิบัติใหม่ หรือสิ่งใหม่ที่สมาชิกในระบบสังคมเห็นว่าหรือดีกว่าเป็นของใหม่ คือเป็นของใหม่ในลักษณะนามธรรม ไม่ใช่ในลักษณะรูปธรรม ใหม่ในที่นี้ไม่ได้หมายความถึงความรู้ใหม่จริง ๆ คนอาจเคยได้ยินเกี่ยวกับนวัตกรรมมาก่อนแต่ยังไม่เกิดทัศนคติชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมนั้น ถ้าเราสังเกตให้ดีจะเห็นว่า ความคิด อุดมการณ์ และประติมากรรมทุกอย่างล้วนแล้วแต่เคยเป็นนวัตกรรมมาแล้วทั้งสิ้น

2. ช่องทาง คือเครื่องมือหรือวิธีการที่นวัตกรรมเดินทางจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับนวัตกรรม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่องทางมวลชนกับช่องทางระหว่างบุคคล ช่องทางมวลชนมีประสิทธิภาพมากกว่าในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม แต่ช่องทางระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพมากกว่าในการก่อให้เกิดหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกี่ยวกับนวัตกรรม

3. ระยะเวลา เวลาเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเผยแพร่วัตกรรมในเรื่องของกระบวนการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม ความรวดเร็วในการยอมรับนวัตกรรม ประเภทของผู้ยอมรับนวัตกรรม และอัตราการยอมรับนวัตกรรม

4. สมาชิกในระบบสังคม คือการที่คนทั้งหมดในระบบสังคมต่างร่วมมือกันในระดับที่พยายามจะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน หรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การเผยแพร่วัตกรรมเกิดขึ้นในระบบสังคม ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของระบบสังคมมีอิทธิพล หรือมีผลต่อการเผยแพร่วัตกรรมในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ระบบสังคมประกอบกันขึ้นเป็นอาณาเขตที่นวัตกรรมถูกเผยแพร่ การเผยแพร่วัตกรรมอาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบสังคมได้

นวัตกรรมที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคมได้นั้น ย่อมต้องใช้เวลาแตกต่างกัน สาสี ทองชีวะ (2526: 26-27) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้การเผยแพร่ต้องใช้เวลาแตกต่างกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาของสมาชิกในระบบสังคม ถ้าความแตกต่างมีมาก การเผยแพร่นวัตกรรมจะทำได้ช้า ถ้าสังคมมีขนาดไม่ใหญ่นักและสมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การเผยแพร่ก็จะทำได้สะดวกและเร็วขึ้น

2. ระดับการศึกษาของครูผู้สอน ครูที่มีระดับการศึกษาสูง มักจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาได้ดี และเร็วกว่าครูทั่ว ๆ ไป

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถที่จะสนับสนุนการศึกษาได้อย่างเต็มที่ มักจะยอมรับนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนได้เร็วกว่าและมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ

4. คุณสมบัติและลักษณะของตัวนวัตกรรม มีส่วนในการทำให้นวัตกรรมได้รับการยอมรับได้เร็วขึ้นหรือช้าลงด้วย

นอกจากนั้น ในทุกสังคมจะมีผู้นำทางความคิดที่มีลักษณะที่ยอมรับนวัตกรรมได้เร็ว มีบุคลิกภาพที่ทันสมัย และผู้นำความคิดที่มีแนวโน้มจะรับนวัตกรรมได้ช้า มีบุคลิกภาพที่ล้าหลังปะปนกัน ผู้นำทางความคิดเหล่านี้เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ นวัตกรรมทั้งในด้านสนับสนุนให้มีการยอมรับนวัตกรรมหรือปฏิเสธนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการยอมรับนวัตกรรม

การที่ครูภาษาไทยจะยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนได้นั้น จะต้องให้เขาได้ทราบจุดประสงค์ ได้มีความรู้ในนวัตกรรมการเรียนการสอนนั้นอย่างชัดเจน ถ้าจะให้เขามีส่วนร่วมในนวัตกรรมการเรียนการสอนนั้นตั้งแต่เริ่มต้น ได้รับการฝึกอบรม ได้ทดลองปฏิบัติ ได้ทราบผลของการปฏิบัติ จะทำให้เขายอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษาควรจะสนับสนุนครูภาษาไทยในการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้ด้วย

Gross, Giacquinta and Bernstein (1971: 214) ได้ให้แนวทางเพื่อสนับสนุนการใช้นวัตกรรมไว้ว่า

1. การทำให้นวัตกรรมนั้นมีความชัดเจนแก่ผู้ที่จะต้องรู้
2. การเตรียมฝึกประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อผู้ใช้จะได้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และต้องการที่จะปฏิบัติในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม
3. การทำให้แน่ใจว่าผู้ใช้มีความตั้งใจที่จะพยายามนำเอานวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้

4. การจัดทำวัสดุที่จำเป็นและเครื่องมือที่หาง่ายเพื่อสนับสนุนนวัตกรรม
5. การจัดระบบของคนที่มียุ่เดิมซึ่งไม่สามารถเข้กันไ้กับนวัตกรรม

ขอเสนอแนะเพื่อให้ครูภาษาไทยเกิดการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอน
พอสรุปได้ 5 ประการ คือ

1. ควรจะให้ครูภาษาไทยที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการเรียนการสอน
ที่นำเสนอั้นเกิดความรู้สึกว่เขามีส่วนเป็นเจ้าของนวัตกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว
กล่าวคือควรจะให้เขามีส่วนร่วมในนวัตกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มต้น ก็
ทำให้เข้ยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ ใ้ใจงายยิ่งขึ้น

2. ควรจะขอความร่วมมือและความสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป

3. ควรพยายามจัดโครงสร้าง ค่านิยม และจุดประสงค์ของนวัตกรรม
การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับโครงสร้าง ค่านิยม และจุดประสงค์ของหน่วยงาน
ที่จะเป็นผู้ใช้นวัตกรรมนั้น ๆ

4. นวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำเสนอควรจะมีจุดประสงค์ที่เขียนไว้
ชัดเจน มีทรัพยากรที่เหมาะสม วางรูปแบบวัสดุและสื่อต่าง ๆ ไว้ย่่างดี ผ่านการ
ทดสอบทดลองมาแล้ว และทำให้ผู้ที่นำนวัตกรรมการเรียนการสอนไปใช้รู้สึกว่ได้รับ
ประโยชน์หรือภูมิใจที่ใ้ใช้นวัตกรรมนั้น ๆ

5. ถ้าต้องใช้ทักษะใหม่ในการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนไปใช้ ก็ควร
จะจัดการฝึกอบรมผู้ที่จะนำไปใช้อย่างเพียงพอ

ประเภทของนวัตกรรมการเรียนการสอน

นวัตกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจมีอยู่มากมาย ผู้วิจัยได้คัดเลือกรวบรวม
จากเอกสารต่าง ๆ เฉพาะนวัตกรรมที่เห็นว่าสามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาไทยได้
จำนวน 17 ประเภท ดังจะใ้เสนอต่อไปนี้

การสอนแบบทักษะสัมพันธ์

การสอนแบบทักษะสัมพันธ์ คือการสอนที่ใช้เนื้อหาวรรณคดีเป็นแกนกลางสำหรับ
เสริมสร้างทักษะทั้งสี่ คือการฟัง พูด อ่าน เขียน ใ้สัมพันธ์กัน

ความจำเป็นที่ต้องมีการสอนทักษะสัมพันธ์ เนื่องจากทักษะทางภาษานั้นมีความสัมพันธ์กันอยู่แล้วตามธรรมชาติ เพราะมนุษย์เราจะต้องรับสารและส่งสารอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นในการสอนภาษาไทยถ้าสอนหลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีแยกกันเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ก็จะทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ยิ่งการสอนแนวใหม่มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนทักษะสัมพันธ์จะช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากมาย ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มาก โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนจึงมีมาก ทำให้เกิดกำลังใจ ตระหนักในคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาไทย

วดี ขาคือทิศ (2523: 92) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ไว้ว่า "ความสัมพันธ์ของทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน ควรจะฝึกให้ได้สัดส่วนพอควรกัน . . . จากเนื้อเรื่องเดียวกัน"

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523: 72-73) ได้เสนอแนะการจัดเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้สัมพันธ์กันเป็น 4 ประการ สรุปได้ว่า

1. การสอนให้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

2. จัดสอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

3. จัดสอนวรรณคดีให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

4. จัดสอนให้สัมพันธ์กันทั้งการใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี

วิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน สรุปได้เป็น 6 ชั้น คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นจัดกิจกรรมประกอบ ชั้นสรุป ชั้นวัดผล และชั้นกิจกรรมเสริมบทเรียน

การสอนทักษะสัมพันธ์เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะของการรับสารคือการฟังและการอ่าน และทักษะของการสื่อสาร คือการพูดและการเขียน การสอนแบบนี้เริ่มมีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยตั้งแต่มีการประกาศใช้หลักสูตร

มัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา แต่ยังไม่ทั่วถึงนัก โรงเรียนที่จัดว่าเป็นโรงเรียนตัวอย่างในการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ก็คือ โรงเรียนสาธิตนำฝั่ง กรุงเทพฯ

การสอนแบบเก้าขั้นของกานเย (Gagne')

การสอนแบบเก้าขั้นของกานเย (Gagne') คือการสอนโดยจัดลำดับขั้นตอนของการสอนให้สอดคล้องกับลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ มี 9 ขั้น นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ สารภี รัตนบุรี (ม.ป.ป.: 40) เรียกว่าการสอนโดยจุดประสงค์หรือการสอนเพื่อสร้างเสริมพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ โดยมีหลักใหญ่ ๆ ในการสอน 5 ประการ คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนการสอนจะต้องมุ่งสร้างเสริมพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน
2. การสอนแบบนี้จะต้องยึดจุดประสงค์ของการสอนเป็นสำคัญ
3. การจัดสภาพการเรียนการสอน จะต้องสอดคล้องกับสภาพการเกิดการเรียนรู้ในแต่ละสมรรถภาพ
4. การจัดลำดับขั้นของการสอน จะต้องสอดคล้องกับลำดับขั้นของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสมองของคนเรา
5. การสอนแบบนี้มีความเชื่อว่า ไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุดแต่เพียงวิธีเดียว ไม่มีวิธีสอนใดแต่เพียงวิธีเดียวที่จะเหมาะสมกับทุก ๆ สถานการณ์ ไม่มีเทคนิคการสอนใดแต่เพียงเทคนิคเดียวที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้งหมดได้ การสอนที่มีประสิทธิภาพต้องเลือกใช้ยุทธศาสตร์หลาย ๆ อย่าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แตกต่างกัน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนนั้น ครูจะต้องสอนโดยใช้วิชาหรือกลุ่มวิชาเป็นสื่อเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นการพัฒนาสมรรถภาพตามจุดมุ่งหมายที่ครูต้องการ วิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้จะเป็นสื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้หรือการพัฒนาสมรรถภาพต่าง ๆ 5 ประการ ได้แก่

1. ข้อเท็จจริง
2. ทักษะเชาว์ปัญญา

3. ยุทธศาสตร์ในการคิด
4. ทักษะการเคลื่อนไหว
5. เจตคติ

Gagné' and Briggs (1974: 123) ได้เสนอการจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอนโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในสมองของคนเรา แล้วจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอนให้สอดคล้องกัน มี 9 ขั้น ดังนี้

1. การสร้างความสนใจ
2. แจงจุดประสงค์ของบทเรียน
3. กระตุ้นให้เรียนรู้ระดับถึงการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นนำมาใช้
4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์กระตุ้น
5. การให้แนวในการเรียนรู้
6. การให้ฝึกเรียนรู้ลงมือปฏิบัติ หรือทำให้เกิดพฤติกรรม
7. การให้ขอมลป้อนกลับ
8. การประเมินผลของการปฏิบัติ
9. ขั้นเพิ่มการจำและการถ่ายโอนการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนตามขั้นทั้ง 9 ดังกล่าวนั้น ครูไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากนัก บางครั้งอาจเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ซึ่งคลุมถึง 2 - 3 ขั้นต่อเนื่องกันไปก็ได้ กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้น พยายามให้นักเรียนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้นำหรือผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น และต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในแง่ของความสามารถในการปฏิบัติ การเรียนรู้ทั้ง 5 ชนิดนั้นแตกต่างกัน การจัดสภาพการสอนหรือกิจกรรมในการเรียนการสอนจะต้องแตกต่างกันด้วย

หลังจากที่มีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ก็ได้เผยแพร่การสอนแบบเก่าขั้นของงานเย (Gagné') ให้กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาได้นำไปทดลองใช้ แต่ก็ประสบปัญหาเนื่องจากขั้นตอนมากเกินไปจนยากแก่การปฏิบัติ

การสอนเป็นรายบุคคล

การสอนเป็นรายบุคคล คือการสอนโดยจัดเตรียมบทเรียน ใช้อุปกรณ์การสอน และวิธีสอนให้เหมาะกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาชิราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (2523: 102) ได้ให้ความหมายของการสอนเป็นรายบุคคลเพิ่มเติมอีกว่า "กระบวนการเรียนที่กำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ตรวจสอบความสามารถของตนเอง แล้วเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเพื่อตนจะได้เรียนไปตามความถนัดและความสามารถและประเมินผลความสามารถของตนเอง"

การสอนเป็นรายบุคคลเป็นพัฒนาการของการจัดการศึกษาโดยใช้กลวิธีและสื่อการสอนต่าง ๆ ตลอดจนนวัตกรรมทางการศึกษา เช่น ระบบการสอนไม่แบ่งชั้น การสอนเป็นคณะ การสอนซ่อมเสริม การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

ในการดำเนินการสอนนั้น เมื่อผู้เรียนเริ่มเรียนจะมีการทดสอบก่อนเรียน ถ้าได้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ไม่จำเป็นต้องเรียนซ้ำอีก ให้ผ่านไปเรียนหน่วยการเรียนต่อไปได้เลย ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์ของการทดสอบ ก็จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนของหน่วยนั้น ๆ จนจบ แล้วจึงมีการทดสอบหลังเรียน ถ้าสอบได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ผ่านไปเรียนหน่วยการเรียนต่อไปได้ แต่ถ้ายังไม่ผ่านก็ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม จนกว่าจะผ่านการทดสอบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ในการสอนภาษาไทยนั้น นักเรียนจะมีทักษะในการใช้ภาษาแตกต่างกัน นักเรียนอาจมีความต้องการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันด้วย การสอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้นักเรียนได้ปรับปรุงความสามารถของตนให้ดีขึ้นโดยแข่งขันกับตัวเอง

การสอนแบบศูนย์การเรียน

การสอนแบบศูนย์การเรียน คือการสอนที่แบ่งนักเรียนในชั้นออกเป็นกลุ่มย่อย 4-6 กลุ่ม เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในรูปของชุดการสอน โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มจะศึกษาเนื้อหาและประกอบกิจกรรมหมุนเวียนไปจนครบทุกศูนย์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรมาธิราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (2523 ก:
33-34) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนไว้ว่า

ศูนย์การเรียนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใหญ่ เรียนได้ประกอบ
กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยอาศัยสื่อการสอนแบบประสม
และหลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เขาช่วยในการเรียนการสอน
อีกทั้งยังเป็นการเรียนตามเอ็กทิภาพอีกด้วย ซึ่งลักษณะนี้จะเป็นการเปิด
โอกาสใหญ่เรียน (1) ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง
(2) ได้ตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองทันที (3) ได้มีประสบการณ์
ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ (4) เกิดความรู้ที่ละเอียดตาม
ลำดับขั้น

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนมี 5 ขั้นตอน คือ การทดสอบก่อนเรียน
การนำเข้าสู่บทเรียน การประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ การสรุปบทเรียน และการ
ประเมินผลการเรียน

การสอนแบบศูนย์การเรียน เป็นการเปลี่ยนบทบาทการเรียนการสอนที่เน้น
ครูเป็นศูนย์กลางให้มาอยู่ที่นักเรียน การจัดห้องเรียนจึงต้องสะดวกต่อการให้นักเรียน
มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มให้มากขึ้น มีสื่อการสอนให้พร้อมตามที่ชุดการสอนได้ระบุไว้
การจัดเวลาเรียนถ้าทำให้ยืดหยุ่นได้โดยใช้เวลาต่อเนื่องกัน 2 - 3 คาบ ก็จะ
สะดวกต่อการเรียนระบบนี้ เพราะในการทำงานกลุ่ม นักเรียนจะต้องใช้เวลาปรึกษา
หารือร่วมกันพอสมควรก่อนการเริ่มทำงานจริง

นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์เรียนนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
การเรียนการสอนภาษาไทย ได้มีสำนักงานศึกษาธิการเขต 8 จังหวัดเชียงใหม่
จัดทำชุดการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยแบบศูนย์เรียนในระดับ
ม.1 - ม.3 แล้วทดลองใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 จากผล
การวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา (2523: 137-138) พบว่า

การใช้วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนไม่ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
วรรณคดีไทย ม.ศ.1 แตกต่างจากการสอนแบบปัจจุบันหรือแบบเดิม แต่ทำ
ให้เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในด้านกล้าแสดงออก มีเหตุผล เป็นนักวิจารณ์
ที่ดี และเกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ขยายเพิ่มเติมกว้างขวางออกไป

การสอนเป็นคณะ

การสอนเป็นคณะ คือการสอนโดยใช้ครูตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอนของการสอน เริ่มตั้งแต่วางแผนการสอนจนถึงการประเมินผล

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2521: 189) ได้สรุปความหมายของการสอนเป็นคณะไว้ว่า

การสอนเป็นคณะเป็นการจัดระเบียบระบบการสอนอีกแบบหนึ่ง ที่คณะครูและนักเรียนได้มีโอกาสประสานงานร่วมกัน โดยมีคณะครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันวางแผนทำการสอนและประเมินผลรวมกัน ทำให้นักเรียนได้รับฟังและรวมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง มีอิสระในการคิด และตัดสินใจได้อย่างดี

ในการสอนเป็นคณะ ครูจะมีบทบาทมากขึ้นหลายด้าน เช่น เป็นผู้วางแผนงานการเรียนการสอนของนักเรียน วิเคราะห์พฤติกรรมและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ร่วมประสานงานในการจัดกิจกรรมของนักเรียน และเป็นผู้จัดหาและวางแผนในการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน

การดำเนินการสอน แบ่งได้เป็น 3 ชั้น คือ

1. การสอนแบบกลุ่มใหญ่ เป็นการสอนผู้เรียนรวมทั้งหมด โดยครูคนใดคนหนึ่งเป็นคณะ เป็นการให้ความรู้และหลักการ ครูคนอื่นคอยดูแลสังเกตความสนใจของผู้เรียน หรือเตรียมแบ่งกลุ่มในชั้นถัดไป
2. การสอนกลุ่มเล็ก จำนวนผู้เรียนควรมีประมาณ 15-25 คน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของคณะหรือความสามารถของเด็ก เป็นการเฝ้าให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบติดตามบทเรียนที่ได้รับมาจากกลุ่มใหญ่ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนทุกทาง
3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดไว้สำหรับเด็กที่ก้าวหน้าไปไต่รวดเร็ว ครูจะต้องเตรียมกิจกรรมไว้ให้ศึกษาค้นคว้าต่อไป และมีครูบางคนในคณะคอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียน

การสอนเป็นคณะจะเกิดประโยชน์ทั้งในค่านักครู ซึ่งทำให้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น ในค่านักเรียนก็ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ความถนัด กระตุ้นให้เกิดความต้องการศึกษามากขึ้น และทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

แนวคิดของการสอนเป็นคณะได้มีการปรับปรุงมาตลอด ทั้งนี้เป็นเพราะความยืดหยุ่นในการปฏิบัติจริง ซึ่งแต่ละแห่งก็มีรายละเอียดปลีกย่อยในการดำเนินงานแตกต่างกันออกไป ครูภาษาไทยสามารถที่จะนำนวัตกรรมการเรียนการสอนประเภทนี้ไปใช้ได้ เพราะ "การสอนเป็นคณะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนที่ดีขึ้น" (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย 2523: 169)

การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม

การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมคือ การสอนโดยอาศัยบทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง แบ่งบทเรียนเป็นส่วนย่อยจากง่ายไปหายาก และมีคำตอบให้นักเรียนตรวจสอบด้วยตนเองว่าผิดหรือถูก ในแต่ละขั้นตอนของการเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนในการเรียนและรับผิดชอบตนเองอย่างเต็มที่ เมื่อจบบทเรียนผู้เรียนจะได้ความรู้ตรงตามที่ได้ตั้งจุดประสงค์ไว้

Good (1973: 306) ได้ให้นิยามของบทเรียนแบบโปรแกรมไว้ว่า

หมายถึงบทเรียนที่จัดในลักษณะเป็นหนังสือคู่มือ หนังสือแบบเรียน หรือเครื่องสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุผลตามระดับการกระทำที่ระบุไว้ ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

1. การแบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย ๆ
2. การถามหนึ่งคำถามหรือมากกว่านั้นในแต่ละหน่วยบทเรียน และมีคำตอบให้รู้ควรวาถูกหรือผิด
3. นักเรียนสามารถรู้ความก้าวหน้าของตนเองเป็นลำดับขั้นในกรณีที่ทำเท่าเดียว และรู้ความก้าวหน้าเป็นกลุ่มในกรณีที่ทำเป็นกลุ่ม

การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมนี้ ครูสามารถนำมาใช้ได้หลายกรณี เช่น ใช้ก่อนสอนเนื้อหา ใช้ในชั้นเรียน ใช้ทดสอบทบทวนความรู้หลังการเรียนในชั้นเรียน และใช้สอนซ่อมเสริม เป็นต้น

นักกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งครู ช่วยให้ครูมีเวลาในการเตรียมงานมากขึ้น เกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย ได้มีนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการศึกษาวิจัยและสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2517-2522 แต่ยังไม่ได้มีการพิมพ์เผยแพร่ เท่าที่พบก็มี บทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง การเขียนกลอน ของวันเนา ภูเค็น เท่านั้น และจากผลการวิจัยของวิภาวี ไชยรงค์ (2522: 188) พบว่า เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมมาเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม แสดงว่าบทเรียนแบบโปรแกรมทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

การสอนโดยใช้บทเรียนโมดูล

การสอนโดยใช้บทเรียนโมดูล คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรก็ได้ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีกิจกรรมที่สนองจุดประสงค์เดียวกัน ให้เลือกอย่างน้อยสองกิจกรรม

บทเรียนโมดูลเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่ง มีลักษณะเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย โมดูลอาจจะมีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น เป็นสไลด์ ภาพ การทดลอง หนังสือ หรือเอกสาร ขึ้นอยู่กับประโยชน์การใช้สอยของแต่ละวิชา

บทเรียนโมดูลมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ

1. หลักการและเหตุผล ระบุถึงความเป็นมา สมมติฐาน และโครงร่างของโมดูล
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ระบุถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนจะต้องแสดงออก

3. การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และ
สำรวจสมรรถภาพของผู้เรียน

4. กิจกรรมการเรียน บทเรียนโมดูลจะต้องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนเลือก
อย่างน้อยสองทางเสมอ

5. การประเมินผลหลังเรียน ใช้แบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิง
พฤติกรรม ผู้ที่ไม่ผ่านประเมินผลในตอนท้ายของบทเรียนโมดูล ก็จะต้องกลับไปเรียน
ใหม่ ส่วนเด็กที่เรียนเร็วก็อาจได้รับกิจกรรมเสริมเพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะในบทเรียน

นอกจากนั้น บทเรียนโมดูลจะต้องมีคุณสมบัติ 6 ข้อ คือ

1. โปรแกรมทั้งหมดจะถูกขยายเป็นส่วน ๆ เพื่อให้มีความซ้ำซ้อนในเนื้อหา
บทเรียนโมดูลแต่ละหน่วยจึงเป็นส่วนย่อยของโปรแกรมทั้งหมด
2. เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม
3. เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. รวมวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไว้หลายอย่าง
6. เน้นกระบวนการ มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นระยะ ๆ

บทเรียนโมดูลส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีเรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีครู
คอยแนะนำ ช่วยเหลือ เมื่อเปรียบเทียบกับศูนย์การเรียนแล้ว กาญจนา
เกียรติประวัติ (2524: 138) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

บทเรียนโมดูลก็จัดว่าเป็นชุดการเรียนแบบหนึ่ง ซึ่งต่างจากศูนย์การเรียน
ตรงที่ว่าศูนย์การเรียนมีลักษณะการรู้จักกิจกรรมการเรียนการสอนตายตัว
คือต้องจัดแบ่งเป็นศูนย์ต่าง ๆ แล้วผู้เรียนหมุนเวียนทำกิจกรรมจนครบทุกศูนย์
แต่บทเรียนโมดูลจะออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรก็ได้ เพียงแต่
ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด นั่นคือในบางตอนของกิจกรรมอาจเป็น
การบรรยายหรือการอธิบายของครูก็ได้ ขอสำคัญบทเรียนโมดูลจะต้องมี
กิจกรรมที่สนองจุดประสงค์เดียวกันให้เลือกอย่างน้อยสองทาง ดังนั้น ศูนย์
การเรียนที่ดี บทเรียนแบบโปรแกรมก็ดี อาจจัดเป็นกิจกรรมในบทเรียน
โมดูลได้

ระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น

ระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น คือการให้นักเรียนแต่ละคนเรียนได้ช้าหรือเร็วตามความสามารถของตนเอง โดยไม่แบ่งเด็กออกเป็นชั้น ๆ ชีระ ฐัญเจริญ (2520: 11) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้นไว้ว่า

แนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนไม่แบ่งชั้นตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการที่ว่า เด็กแต่ละคนแตกต่างจากคนอื่น และก้าวหน้าไปสู่อัตราและแบบแผนของตัวเอง คนเรียนไปไควเร็วไม่ตองรูดคนที่เรียนไคช้า หรือไม่มีการดุัดกันใหญ่ักเรียนคนไคตองตามให้ทันคนอื่นที่มีวุฒิภาวะในคานตาง ๆ เร็วกวาเป่าประสงคฺหนึ่งขงโรงเรียนประเภทนี้ก็คือ เพื่อจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนแต่ละคนตอเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และมีลำดับก่อนหลังโรงเรียนแบบนี้มีการวางแผนหลักสูตรเป็นระยะยาวหลายปี แทนที่จะเป็นปีตอปี ครูเริ่มสอนจากสภาพุของนักเรียนที่เป็นอยู่แลวกวางหนาจกชั้นหนึ่งไปอีกชั้นหนึ่งตคตอกันไป ไม่มีการเรียนซ้ำ ไม่วากรณีไค ๆ นักเรียนมีความลมเหลวและมีความคับขงใจนอย เพราะครูสอนตามระดับพัฒนาการขงนักเรียนแต่ละคน และนักเรียนแต่ละคนจะทำกิจกรรมตาง ๆ ที่เขาคาควาศำเร็จ

กรมสามัญศึกษา ได้ริเริ่มโครงการทดลองระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้นกับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นกับโรงเรียนคาราคาม และโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ โดยมีโรงเรียนสายน้ำทิพย์ และโรงเรียนพิบูลย์อุปถัมภ์เป็นโรงเรียนคู่ทดลองที่มีการควบคุม นอกจากนี้ก็ยังมีโรงเรียนประถมศึกษาแบบศาลาวัค ขงโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สอนในระบบนี้ด้วย โดยครูจะสอนเป็นคณะ มีการเตรียมงานสอน และประเมินผลรวมกัน จะเรียนเนื้อหาใดก่อนหลัง มากน้อย อยู่ที่ตัวเด็ก โดยเฉลี่ยเด็กจะจบภายใน 6 ปี เด็กที่เรียนเร็วอาจจะจบใน 5 ปี แต่เด็กที่เรียนช้าอาจจะต้องใช้เวลา 6-7 ปี โดยไม่มีการสอบตก แต่ต้องใช้เวลาเรียนแต่ละเนื้อหา มากกว่าคนอื่น

วิธีดำเนินการแยกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ดำเนินการสอนเป็นรายบุคคล ตามความสามารถในแต่ละวิชา และมีทั้งเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ เรียนเป็นกลุ่มย่อย เรียนตัวต่อตัว และเรียนด้วยตนเอง

2. นักเรียนเรียนภายในห้องเดียวกัน แต่ทำงานที่ทำจะไม่เหมือนกัน
3. สภาพของนักเรียนขณะที่เรียน จะมีทั้งทำงานเป็นกลุ่ม ทำเป็นคู่ ทำคนเดียว นั่งบนโต๊ะ นั่งกับพื้น นอนกับพื้น อ่าน เขียน หรือกิจกรรมอื่น ๆ

การสอนแบบบูรณาการ

การสอนแบบบูรณาการ คือการรวบรวมเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน ให้เข้าอยู่ในหน่วยการสอนเดียวกัน เพื่อให้การสอนมีความหมายยิ่งขึ้น การสอนแบบบูรณาการ เป็นการสอนที่สืบเนื่องมาจากหลักสูตรบูรณาการ และแผนการสอนบูรณาการ หลักสูตรบูรณาการนี้มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรไม่แยกเป็นหมวด ๆ เหมือนแต่ก่อน การจัดเนื้อหาวิชาให้บูรณาการแยกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

สุจริต เพียรชอบ (2524: 17) ให้ความหมายของหลักสูตรบูรณาการไว้ว่า

หลักสูตรที่รวมประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ประสบการณ์นั้น ๆ ผู้ทำหลักสูตรได้คัดเลือกคัดตอนมาจากหลาย ๆ สาขาวิชา แล้วมาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ การจัดเนื้อหาบูรณาการเข้าด้วยกันเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตและต่อพัฒนาการของตนเอง ผู้เรียนที่ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการนี้ จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความรู้ที่เกี่ยวกับอดีต มีความเข้าใจและวางตนได้ดีในปัจจุบัน และสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้

การสอนแบบบูรณาการต้องยึดหลักการสำคัญที่ว่าแกนกลางของประสบการณ์อยู่ที่ความต้องการของผู้เรียนและประสบการณ์เรียนรู้จัดเป็นหน่วย หน่วยการเรียนนี้อาจจะเป็นหน่วยเนื้อหาวิชา หน่วยความสนใจ หรือหน่วยสร้างเสริมประสบการณ์ก็ได้

การสอนแบบบูรณาการจัดเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งจะให้นำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ต้องการปลูกสร้างบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาเพื่อให้อยู่ในสังคมได้ การสอนแบบบูรณาการ มี 2 วิธี คือ

1. สอนแต่ละหน่วยให้จบ แล้วจึงขึ้นหน่วยใหม่ ข้อดีคือครูสอนสะดวก แต่ข้อเสียคือเด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ไป แทนที่จะได้เรียนรู้หลาย ๆ เรื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน
2. สอนหลายเรื่องไปพร้อมกัน คือใช้หัวเรื่องใหญ่เป็นแกน แล้วนำเอาหัวเรื่องย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสอนให้สัมพันธ์กัน วิธีนี้ดีกว่าเพราะเด็กได้เรียนรู้เนื้อหาสาระจากหลาย ๆ เรื่อง เช่นเดียวกับที่ประสบในชีวิตประจำวัน สิ่งสำคัญคือครูจะต้องรู้จักเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนจากแผนการสอนให้พอเหมาะพอดี

วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสอนแบบบูรณาการมี 4 ขั้นตอน คือ การเริ่มหน่วย ชั้นปฏิบัติการ กิจกรรมสรุป และขั้นประเมินผล

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง คือการสอนโดยสร้างกิจกรรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับของจริง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้แน่นอน

Broadbent (1969: 176) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ว่า

สถานการณ์จำลอง คือการเล่นซึ่งมีการจัดวางตัวผู้เล่นให้แสดงในตำแหน่งที่กำหนดให้ เพื่อให้เขาได้ตัดสินใจในบทบาทที่เขาแสดงอยู่ จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ใดตั้งไว้ สถานการณ์ที่กำหนดยุคนั้นจะบังคับให้ผู้เล่นมีพฤติกรรมตอบสนอง ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดมโนทัศน์จากการแสดงของเขา

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523: 249) ก็ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ว่า "สถานการณ์จำลองคือการสร้างสถานการณ์

ขึ้นมาให้ใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งนักเรียนอาจประสบในภายหลัง การเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองนี้จะช่วยให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ที่ดีและได้ผลมากที่สุด"

สถานการณ์จำลองมีเงื่อนไขที่เป็น 2 ประการ คือ

1. ผู้เรียนถูกมอบหมายให้แสดงบทบาทเฉพาะเจาะจง และแสดงภายใต้สถานการณ์ที่ได้วางรูปแบบหรือกติกาไว้อย่างดี
2. ผู้เรียนจะต้องเผชิญหน้ากับสภาพจำลองของชีวิตจริงซึ่งจะต้องแสดงปฏิกิริยาตอบโต้อย่างจริงจัง

กระบวนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองนั้น จะต้องเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม แนะนำสถานการณ์โดยการอธิบายถึงเหตุผลที่ใช่และวิธีการปฏิบัติ มอบหมายบทบาทให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม และติดตามผลด้วยการให้ผู้เรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดจากกิจกรรม

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง พบว่า "สถานการณ์จำลองช่วยส่งเสริมให้เกิดสนใจในการเรียนมากกว่าการเรียนธรรมดาในห้อง เพราะเด็กมีการตัดสินใจและเรียนรู้การแก้ปัญหา" (Brodbeil 1969: 177)

นวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองนั้น เหมาะที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียน บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นักเรียนมีทักษะทางภาษาดีขึ้นตามจุดหมายที่ได้ตั้งไว้ และนอกจากนี้ยังได้เรียนรู้โน้ตสน และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในเรื่องความประนีประนอมกันอีกด้วย

การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ คือการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ ยึดการค้นพบด้วยตนเอง ยึดความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้

และยึดการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้สอนนำเรื่องให้ผู้เรียนทำกิจกรรม แล้ววิเคราะห์อภิปราย เพื่อหาข้อสรุป

ทิสนา แชมมณี (2522: 199) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า "กลุ่มสัมพันธ์คือการศึกษาร่วมกันเกี่ยวกับกลุ่มคน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องทัศนคติ พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนและกลุ่ม อันจะเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่และการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

หลักการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ มี 5 ประการ คือ

1. ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง พยายามให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนให้ทั่วถึงกันมากที่สุด
2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มให้มาก
3. ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พยายามค้นหาและพบคำตอบด้วยตนเอง
4. ยึดความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ
5. ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้อมีความหมาย

กระบวนการเรียนมี 4 ขั้นตอน คือ

1. ชั้นนำ โดยผู้สอนเพื่อปูพื้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน
2. ขั้นกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง
3. ขั้นวิเคราะห์ อภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ลึก ความคิดเห็น โดยครูเป็นผู้นำทาง
4. สรุป ให้ข้อเตือนใจที่จะเอาไปใช้ในชีวิตจริง

กระบวนการเรียนทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ เป็นการเรียนจากส่วนย่อยมาสู่ส่วนรวม หรือการเรียนจากการปฏิบัติมาสู่กฎเกณฑ์ (Inductive)

จากผลงานวิจัยของวิไลวรรณ สันตะโกมล (2521: ๑) เรื่องการเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวรรณคดีไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ วิชาการศึกษาพบว่า

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น และยังมีคุณสมบัติต่าง ๆ หลายประการอีกด้วย เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน คือการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้คิดและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เกิดปัญหาของจิต เพื่อหาคำอธิบาย พิสูจน์คำอธิบาย และนำเอาสิ่งที่ค้นพบไปใช้ อาจใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เช่น วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนโดยการทดลอง หรือวิธีสอนแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมแห่งสถานการณ์ โดยยังคงยึดการสืบสวนสอบสวนเป็นแกนกลาง

วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2521: 6-7) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ว่า "เป็นกระบวนการธรรมชาติที่ผู้เรียนสังเกตเปรียบเทียบสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์รอบ ๆ ตัวจนเกิดปัญหาของจิต . . . ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะที่เป็นปัญหาของจิตหรือปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อแสวงหาคำตอบด้วยตนเองจึงจะเกิดปัญญา"

โครงสร้างของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการให้สิ่งกึ่งแนวหน้า (สน.) คือขั้นที่ครูผู้มีความพร้อมให้ผู้เรียนตั้งในคำถามความรู้และการสร้างแรงจูงใจ
2. ขั้นสังเกต (ส.) คือขั้นที่ครูสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้สังเกต
3. ขั้นอธิบาย (อ.) คือขั้นที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนหาคำอธิบายหรือหาสาเหตุของปัญหาของจิตในรูปของการใช้เหตุผล
4. ขั้นทำนายและทดสอบ (ท.) คือขั้นที่ครูจะช่วยให้นักเรียนรู้จักหาวิธีที่จะพิสูจน์คำอธิบายหรือทฤษฎีที่นักเรียนได้ช่วยกันสร้างขึ้น
5. ขั้นควบคุมและคิดสร้างสรรค์ (ค.) คือขั้นที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนนำเอาหลักการ กฎเกณฑ์ และวิธีแก้ปัญหาที่ค้นพบไปใช้

ผู้ทรงคุณวุฒิของยูพีที นาคพีระยุทธ (2522: 86) เห็นว่าการสอนแบบนี้

เหมาะสมกับวิชาภาษาไทยทั้งคำนำวรรณคดีไทยและหลักภาษาไทยมาก และ
 บุตรเรียนนี้มีประโยชน์มาก สมควรที่จะสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้
 ต่อไป เพราะจะช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ช่วย
 เป็นผู้ที่มีความรู้ และช่วยฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย การที่
 นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และมีโอกาสแสดงความคิด
 คิดเห็น จะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้นด้วย

การสอนโดยให้นักเรียนที่เรียนดีช่วยสอนนักเรียนที่เรียนช้า

นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ คือการให้นักเรียนสอนกันเองโดยให้
 นักเรียนที่เรียนดีช่วยสอนนักเรียนที่เรียนช้า หรือนักเรียนที่เล็กกว่าในชั้นโดยแบ่งเป็น
 กลุ่มเล็ก ๆ โดยยึดหลักที่ว่านักเรียนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะประสบความสำเร็จได้เพียงแต่จะช้า
 หรือเร็วเท่านั้น นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้ามีความรู้
 ความเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้นจากการเรียนกับเพื่อน เพราะสามารถที่จะซักถามในสิ่งที่
 ตนเองไม่เข้าใจได้อย่างเป็นกันเอง นักเรียนที่เรียนดีก็ได้รับประโยชน์เพราะเป็นการ
 ทบทวนความรู้และยังช่วยให้ครูใช้เวลาที่นักเรียนสอนกันเองนั้น มาตรวจงานนักเรียน
 เตรียมการสอน หรือช่วยดูแลในขณะให้นักเรียนสอนกันเองอีกด้วย

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 133) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอน โดยให้นักเรียนที่เรียนดีช่วยสอนนักเรียนที่เรียนช้าไว้ว่า เป็นวิธีซึ่งจะเป็นผลดีต่อครู อย่างยิ่ง คือ

1. ทำให้มีทั้งช่วยเหลือ และนำผู้เรียนตัวต่อตัวได้มากขึ้น
2. ทำให้ครูมีเวลามากขึ้น
3. ผู้เรียนส่วนใหญ่สนิทสนมกับเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าครู
4. ผลการวิจัยระบุว่าทั้งผู้ช่วยสอนและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คีขึ้นควยวิธีนี้

การแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามวิชาที่เลือกตามความถนัดความสามารถหรือ ความสนใจของนักเรียน

นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ คือการสอนกลุ่มนักเรียนที่มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจใกล้เคียงกัน และเลือกเรียนวิชาเดียวกัน เสริมศรี ไชยศรี (2521: 51) ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า

การสอนให้สนใจของความสนใจ ความชอบ ความถนัดที่ต่างกัน ได้แก่ การ เปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนหรือเป็นกลุ่มเลือกวิธีการเรียน เลือกเรื่องศึกษา ตามความสนใจ ความชอบ ความถนัดของผู้เรียนเอง ซึ่งถวเป็นกลุ่ม ก็อาจเป็นกลุ่มที่ผู้เรียนต่างระดับสติปัญญากัน ทำงานด้วยกันก็ได้

นวัตกรรมการเรียนการสอนโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามวิชาที่เลือกตาม ความถนัดความสามารถหรือความสนใจของนักเรียน เริ่มปรากฏใช้ตั้งแต่ใช้แผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 โดยเฉพาะในโรงเรียนแบบประสม ซึ่งมีวิชาเลือก ให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาที่ตนเองสนใจ เมื่อมีการเปลี่ยนมาใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นักเรียนก็ต้องเรียนวิชาเลือกอย่างน้อย 24 หน่วยการเรียน และนักเรียนสามารถที่จะเลือกเรียนวิชาตามความถนัด ความ สามารถ และความสนใจได้มากขึ้นในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 คือจะมีวิชาเลือกอยู่ประมาณ 2 ใน 3 ของวิชาทั้งหมดที่ต้องเรียนตามหลักสูตร มีทั้งวิชาเลือกตามแผนการเรียน และวิชาเลือกเสรี ดังนั้นจึงเกิดมีการแบ่งนักเรียน

เป็นกลุ่มตามวิชาที่เลือกตามความถนัด ความสามารถ หรือความสนใจของเด็กขึ้น นักเรียนในห้องเรียนหนึ่งจะเรียนวิชาบังคับร่วมกัน แต่เมื่อถึงวิชาเลือก นักเรียนก็จะไปเรียนกับคนอื่น ๆ ที่เลือกเรียนวิชาเดียวกัน การแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในวิชาที่ตนถนัดและสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเป็นการเรียนการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี

การสอนแบบจุลภาค

การสอนแบบจุลภาค คือการทดลองสอนในสถานการณ์จริง แต่มีผู้เรียนจำนวนน้อยและใช้ระยะเวลาอันสั้น มีการบันทึกเสียงและภาพเพื่อให้ผู้ทดลองสอนปรับปรุงตนเอง และการสอนให้ดีขึ้น เพื่อนำไปใช้สอนจริงต่อไป

พิจา สินขวานนท์ (2516: 7) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบจุลภาคไว้ว่า

การสอนในสถานการณ์จริงในลักษณะย่นย่อทั้งเวลา ขนาดของชั้นและทักษะ กล่าวคือเป็นการสอนที่มุ่งจะนำทักษะพื้นฐานในการสอนที่เขาใจแจ่มแจ้งแล้ว มาสอนกับนักเรียนจำนวนน้อยประมาณ 3-10 คน ในเวลา 5-15 นาที นอกจากนี้ในขณะที่ทำการสอน มีการบันทึกเทปหรือการใหญ่สอนมีโอกาสฟังหรือเห็นตัวเองในขณะที่ปฏิบัติงานสอนในภายหลัง พร้อมทั้งมีการวิจารณ์ข้อดีข้อเสียต่าง ๆ และสอนซ้ำภายหลังที่เรียนรู้ขอบข่ายของตน ทั้งนี้เพื่อช่วยใหญ่สอนรู้จักตนเอง รู้จักปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น และเห็นแนวในการดำเนินการสอนใดแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

ทักษะการสอนแบบจุลภาคแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทักษะที่มุ่งช่วยครูเป็นศูนย์กลางในชั้นเรียน ได้แก่ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการใช้สื่อการสอน ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการอธิบาย ทักษะการเล่าเรื่องและนิทาน ทักษะการยกตัวอย่าง ทักษะการใช้กระดาน ทักษะการสร้างความสนใจ ทักษะการเสริมกำลังใจ ทักษะการสรุปบทเรียน
2. ทักษะที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น ทักษะการสอนแบบศูนย์การเรียน ทักษะการสอนให้นักเรียนทำงานตามลำพัง

ขั้นตอนการสอนแบบจุลภาค มี 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นศึกษาทักษะ ผู้ฝึกควรเลือกศึกษาที่ละทักษะ โดยเน้นทักษะใดทักษะหนึ่ง
2. เตรียมแผนการสอน เขียนแผนการสอนโดยใช้เวลาสอนประมาณ 5-15 นาที
3. ทำการสอนแบบจุลภาค โดยสอนนักเรียนประมาณ 5-6 คน ควรเป็นนักเรียนที่ยังไม่เคยเรียนเรื่องนั้น และสมัครใจมา มีการบันทึกเสียงหรือภาพไว้ด้วย
4. วิเคราะห์การสอน ผู้ฝึกเปิดเทปโทรทัศนดูการสอนของตนเองและใช้แบบประเมินผลวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง
5. ปรับปรุงแผนการสอน ถ้าผลการสอนไม่เป็นที่พึงพอใจ ผู้ฝึกควรปรับปรุงแผนการสอนของตนเสียใหม่
6. สอนซ้ำ เมื่อเขียนแผนการสอนแล้ว ก็สอนซ้ำนักเรียนจำนวนเท่าเดิมแต่คนละกลุ่ม
7. วิเคราะห์การสอนซ้ำ เมื่อเป็นที่พึงพอใจก็แสดงว่า ผู้ฝึกได้พัฒนาทักษะเป็นที่พอใจแล้ว สามารถนำทักษะไปใช้สอนจริงต่อไป

การสอนแบบจุลภาค นอกจากจะมีคุณค่าในการฝึกทักษะและสมรรถภาพการสอน ได้ข้อวิจารณ์ทันทีเพื่อนำมาปรับปรุง และใช้ทดลองเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีสอนแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการฝึกทักษะการพูดในการเรียนการสอนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

การจัดตารางสอนแบบยี่ดหุ่่น

การจัดตารางสอนแบบยี่ดหุ่่น คือวิธีการสอนที่มีการแบ่งเวลาเรียนเป็นคาบสั้น ๆ คาบละประมาณ 15-30 นาที ครูอาจใช้เวลาเพียงคาบเดียว หลายคาบติดต่อกัน หรือคาบเว้นคาบ แล้วแต่ความเหมาะสมของวิชาหรือกิจกรรมแต่ละชนิด

การจัดการวางสอนแบบยืดหยุ่น เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการวางสอนที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไป มีจุดอ่อนหลายประการ คือ

1. การจัดการวางสอนในปัจจุบันขัดต่อหลักการเรียนรู้ เพราะเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มีระดับความยากง่ายแตกต่างกัน จึงต้องใช้เวลาเรียนแตกต่างกัน
2. การจัดการวางสอนที่มีเวลาเรียนเท่ากันหมดนั้น จะไม่เปิดโอกาสให้ครูใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนได้หลายแบบ
3. การจัดการวางสอนในปัจจุบันขัดต่อจิตวิทยาการเรียนรู้ เพราะนักเรียนในวัยต่าง ๆ จะมีความสนใจในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้เอง การจัดการวางสอนแบบยืดหยุ่นจึงเกิดขึ้น กาญจนากีรติประวัติ (2524: 111) กล่าวว่า "การจัดการวางสอนแบบใหม่นี้ ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ มักเป็น 15, 20, หรือ 30 นาที ซึ่งครูอาจใช้ช่วงเวลาดังกล่าวเพียงช่วงเดียวหรือหลายช่วงติดต่อกันก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละชนิด" กองวิจัยทางการศึกษา (2517: 229) ยังได้กล่าวเสริมไว้อีกว่า "เป็นวิธีการสอนที่มีการจัดการวางสอนแบ่งย่อยออกเป็นส่วนตัวเล็ก ๆ โดยถือความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ"

ในปัจจุบันพบว่า หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดแบ่งช่วงเวลาในแต่ละวันเป็น 15 ช่วง ช่วงละ 20 นาที บางรายวิชาอาจใช้เพียงช่วงเดียว บางรายวิชาอาจใช้ 2 ช่วงหรือมากกว่านั้นติดต่อกัน หรือบางรายวิชาอาจใช้ 2 ช่วงหรือมากกว่านั้นแต่ไม่ติดต่อกันก็ได้ นี่แสดงให้เห็นว่า เริ่มมีการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนชนิดนี้เข้ามาใช้บ้างแล้ว

โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน

โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) คือการลดเวลาการสอนที่ครูจะต้องเกี่ยวข้องกับนักเรียนให้ลดน้อยลง ให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองโดยใช้สื่อการเรียนแทนครู อาคม จันทสุนทร (2521: 3) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า

เป็นนวัตกรรมการศึกษาอย่างหนึ่งย่อมาจาก Reduced Instructional Time แปลว่าการลดเวลาการสอน หมายความว่า เป็นการจัดการระบบ การเรียนการสอนที่พยายามจะลดเวลาที่ครูจะทองเกี่ยวข้องกับนักเรียน . . . ใ้ น้อยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน , โดยพยายามให้นักเรียนได้เรียน ควบตนเอง , หรือมีสื่อการเรียนบางอย่างมาไ้ แทนครู เช่น ครูเคยสอน เรื่องใดเรื่องหนึ่งในเวลา 60 นาที . . . อาจจะสามารถลดให้เหลือ เพียง 15 นาที หรือ 30 นาที . . . โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ความ สามารถของนักเรียนหรือผลการเรียนจะตอ้งไม่ต่ำกว่าของโรงเรียนทั่วไป

ในการลดเวลาการสอนของครู ถ้าหากกลวิธีและสื่อการเรียนนั้นสร้างอย่าง มีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดผล 2 ประการ คือ ครูจะอยู่กับเด็กน้อยลงกว่าเดิม คือลดเวลาสอนของครู และเด็กจะเรียนได้เร็วขึ้นคือลดเวลาเรียนของนักเรียน

การจัดการระบบการเรียนการสอนตามโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน มี 6 ชั้น คือ

1. นำหลักสูตรมาตัดเป็นตอนย่อย ๆ สำหรับสอนเป็นเรื่อง ๆ ไป
2. กำหนดจุดประสงค์ละเอียดว่า นักเรียนควรจะได้อะไรจากการเรียน การสอนในหน่วยการเรียนนั้น ๆ
3. สร้างข้อสอบหรือเครื่องมือประเมินผล
4. หากกลวิธีสอน และสร้างสื่อการเรียนที่มีลักษณะที่ดีที่สุดที่สามารถลด เวลาสอนได้ก็ ได้ผลตามจุดประสงค์ ประหยัด และดำเนินการได้จริง
5. นำร่างหน่วยการเรียนไปจัดพิมพ์ให้สะดวกแก่การใช้
6. นำผลการทดลองมาวิเคราะห์ แก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ที่จะนำไปใช้ต่อไป

สื่อและวิธีการเรียนตามโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน ได้แก่ แบบเรียนสำเร็จรูปแบบง่าย แบบเรียนสำเร็จรูปแบบก้าวหน้า แบบเรียนแบบลดคำตอบ การทดลองด้วยตนเอง ครูสอนนำบางส่วน ฝึกเป็นกลุ่ม นักเรียนสอนกันเอง ลดคำตอบ และศูนย์การเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน

เป็นการใช้วัตกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างนวัตกรรม
การเรียนการสอนขึ้นมาอีกประเภทหนึ่ง

ผลการวิจัยตามโครงการนี้พบว่า ในด้านลดเวลาการสอนของครูเมื่อเทียบกับ
เวลาที่ครูใช้สอนในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ลดเวลาสอนได้ประมาณ 20-80 % ผลการ
เรียนของนักเรียนไม่มีวิชาใดต่ำกว่าโรงเรียนทั่วไป สื่อการเรียนจัดทำได้ในประเทศ
ในราคาถูก และนักเรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัยในตัวเอง

ประโยชน์ของการลดเวลาการสอนของครูนั้น จะทำให้ครูสามารถสอน
นักเรียนได้มากขึ้นโดยใช้เวลาเท่าเดิม ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น ครูมีเวลา
เพียงพอในการควบคุมชั้นนักเรียนที่เรียนอ่อน ตรวจงานหรือมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยให้
นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นการลดเวลาการสอนของครูจึงเป็นการเพิ่มสมรรถภาพ
ในการสอน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลงานวิจัยในประเทศ

เอื้อจิตต์ ล้อบุรณะ (2519: 136-137) ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจ
นวัตกรรมการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ และนักศึกษาจำนวน 898 คน
เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า จากนวัตกรรมการ
เรียนการสอน 8 ประเภท คือ การสอนเป็นคณะ การสอนโดยการทดลอง
การสอนโดยการสัมมนา การสอนโดยการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย การสอนโดยใช้วิธีของ
เคลเลอร์ การสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง โทรทัศน์เพื่อการสอน และ
การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มหาวิทยาลัยทุกแห่งดำเนินการสอนเป็นคณะ
ใช้การสอนโดยการทดลอง และการสอนโดยการสัมมนา และยังพบว่าการใช้วัตกรรมการ
ทางการศึกษาจะเป็นผลสำเร็จเพียงไรขึ้นอยู่กับนโยบายสนับสนุนการใช้วัตกรรมการ
นวัตกรรมการนั้นสามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ มีงบประมาณที่จะนำมาใช้ในกระบวนการ
ของนวัตกรรมการ อาจารย์เห็นความสำคัญของการปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้บริหาร

อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการใช้วัตรกรรมต้องเข้าใจหลักการ และกระบวนการของวัตรกรรม ให้ความร่วมมือ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจน ประเมินผลการใช้วัตรกรรม

ประเทศของสมาชิกยูเนสโกในเอเชีย ร่วมกับสถาบันวิจัยการศึกษาแห่งชาติ ของญี่ปุ่น ได้ทำการสำรวจปัญหาและเจตคติของครูในเอเชียที่มีต่อการใช้วัตรกรรม การเรียนการสอนระดับประถมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูที่สอนใน ระดับประถมศึกษาในเมืองหลวงของประเทศในเอเชีย 12 ประเทศ จำนวน 5,223 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับความชอบของครูที่มีต่อวัตรกรรม เรียงลำดับได้ดังนี้คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ผู้แปล 2520: 95) การเรียนแบบหน่วยใหญ่ร้อยละ 78 โทรทัศน์เพื่อการศึกษาร้อยละ 77 แบ่งเด็กเป็น กลุ่มย่อยอย่างยืดหยุ่นร้อยละ 75 การสอนแบบโปรแกรมร้อยละ 73 เด็กเรียนที่ ช่วยสอนเด็กเรียนขาร้อยละ 73 การรวมหลักสูตรร้อยละ 72 การสอนเป็นคณะ ร้อยละ 72

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น ในส่วนของประเทศไทย กระทรวง ศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2518: 1-2) ได้สำรวจปัญหาและทัศนคติของครูที่มีต่อ การใช้วัตรกรรมในการเรียนการสอน จากกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูที่สอนในระดับ ชั้น ป.1 - ป.4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 497 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบ สอบถาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อวัตรกรรม พบว่า จากวัตรกรรมการเรียน การสอน 15 ประเภท ได้แก่ การสอนแบบโปรแกรม การสอนเป็นคณะ การใช้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนโดยใช้อุปกรณ์จำลอง การเรียนโดยเด็กต้องผ่าน วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละบทเรียนก่อนที่จะเรียนบทเรียนต่อไป การแบ่งเด็ก เป็นกลุ่มตามความถนัดความสามารถหรือความสนใจ โทรทัศน์ช่วยสอน โทรทัศน์เพื่อ เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการศึกษา ระบบไม่มีชั้น ระบบการเรียนโดยให้เด็กเก่งสอน เด็กอ่อน เครื่องช่วยสอน วิทยุช่วยสอน การจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น การกำหนด วิธีสอนให้เหมาะกับบุคคล และการสอนแบบบูรณาการ ครูส่วนใหญ่ชอบวัตรกรรม การเรียนการสอน 14 ประเภท ยกเว้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน พิสัยของร้อยละ

ของจำนวนครูที่ขอบนวัตกรรมการเรียนการสอน 14 ประเภท อยู่ระหว่างร้อยละ 45.07-55.73

๑ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521: 4-8) ได้ศึกษาปัญหาของครูนวัตกรรมการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่ออาชีพครูกับแบบของพฤติกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายประการหนึ่งคือ เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของครูในเรื่องของการนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในโรงเรียน โดยศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่น่าจะเป็นผู้เริ่มนำนวัตกรรมการมาใช้ บุคคลที่น่าจะเป็นอุปสรรคในการนำนวัตกรรมการมาใช้ อะไรคืออุปสรรคที่สำคัญในการนำนวัตกรรมการมาใช้ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครู และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาทั้งชายและหญิงในเขตการศึกษา 7 จำนวน 281 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความเห็นว่าครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ควรจะเป็นผู้ริเริ่มและนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในโรงเรียน บุคคลที่จะเป็นอุปสรรคที่สุดในการนำนวัตกรรมการมาใช้ในโรงเรียนคือครูที่รับราชการมานาน บุคคลที่จะเป็นอุปสรรคถัดมาก็คือตัวครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่สุดในการนำนวัตกรรมการมาใช้ในโรงเรียนคือการขาดเครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งที่เป็นอุปสรรคถัดมาก็คือระบบบริหารการศึกษาของไทย

สุวรรณา เอี่ยมสุพรรณ (2522: ก) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรมการทางการศึกษาของครูมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจการยอมรับนวัตกรรมการทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างของการยอมรับนวัตกรรมการทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษา ตามสภาพความแตกต่างของตัวแปรในเรื่องเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ในวิชาชีพ วุฒิการศึกษา การได้เข้าอบรมหลักสูตรใหม่ และสาขาวิชาที่สอน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าตัวอย่างประชากรมีเกณฑ์การยอมรับนวัตกรรมการทางการศึกษาในเกณฑ์ค่อนข้างสูง และมีการยอมรับนวัตกรรมการทางการศึกษาในด้านการเรียนการสอนมากกว่านวัตกรรมการทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนมากกว่านวัตกรรมการทางการศึกษาในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

การศึกษาในด้านหลักสูตร เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาในการเรียนการสอนนั้น ครูมัธยมศึกษามีการยอมรับน้อยที่สุดในเรื่องการใช้สื่อการสอนใหม่ ๆ ถ้าผู้บริหาร การศึกษาไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอนมากนัก และครูมัธยมศึกษา มีการยอมรับมากที่สุดในเรื่องการนำทฤษฎีหรือแนวความคิดตามผลงานวิจัยใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนมาคิดแปลงใช้ในวิธีการสอนของครู นอกจากนี้พบว่า มัชฌิมเลขคณิต ของการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาในด้านหลักสูตรของครู วุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีค่าสูงกว่าของครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ครูมัธยมศึกษาซึ่งมีความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ประสบการณ์ในวิชาชีพ วุฒิการศึกษา การได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรใหม่ และสาขาวิชาที่สอน มีการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ชูชาติ บุญชู (2524: ง-ฉ) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและเปรียบเทียบการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาโดยทั่วไป และการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ในวงการศึกษาปัจจุบันของครูประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์วิชาชีพ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี จำนวน 408 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับสูง ในด้านที่เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้อยู่ในวงการศึกษาปัจจุบันนั้นพบว่าการยอมรับแบบเรียนสำเร็จรูปอยู่ในระดับสูงสุด และการยอมรับการจัดโรงเรียนระบบไม่แบ่งชั้นอยู่ในระดับต่ำสุด ครูประถมศึกษาที่แตกต่างกันในด้าน เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์วิชาชีพ มีการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาโดยทั่วไปและที่ใช้อยู่ในวงการศึกษาปัจจุบันไม่แตกต่างกัน และครูประถมศึกษาซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ อยู่ในวงการศึกษาปัจจุบันแตกต่างกัน

ภารดี ศิริบุรี (2525: 85-88) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้นวัตกรรมทางการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มนครหลวง กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มนครหลวง 6 แห่ง จำนวน

479 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า วุฒิที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเห็นของอาจารย์ในด้านเจตคติที่มีต่อนวัตกรรม ความต้องการในการใช้นวัตกรรม การให้การสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อนร่วมงาน และความยากง่ายของนวัตกรรมทางการสอน อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีความเห็นว่า การให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์ต่อการใช้นวัตกรรมทางการสอน นวัตกรรมทางการสอนที่อาจารย์ทุกกลุ่มใช้มาก ได้แก่ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนเป็นคณะ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอนแบบสะท้อนความคิด และบทบาทสมมติ

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

Allan (1977: 1747-A) ได้ศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมและการยอมรับ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักการศึกษา จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้คือรายการสัมภาษณ์และรูปภาพที่สามารถวัดคุณลักษณะของการยอมรับนวัตกรรมได้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตรวจสอบคุณลักษณะของนวัตกรรมที่จะช่วยให้นวัตกรรมได้รับการยอมรับเร็วขึ้นหรือช้าลง 5 ประการ ได้แก่ ความได้เปรียบเชิงเทียบ ความเข้ากันได้ ความสลับซับซ้อน ความสามารถนำไปทดลองใช้ได้ และความสามารถสังเกตได้ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของนวัตกรรม 4 ประการ คือ ความได้เปรียบเชิงเทียบ ความเข้ากันได้ ความสามารถนำไปทดลองใช้ได้ และความสามารถสังเกตได้ ไม่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา มีเพียงคุณลักษณะเดียวที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา คือความสลับซับซ้อน

Nuñez (1977: 4460-A) ได้ศึกษาเรื่องตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ นวัตกรรมการศึกษาของครู กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูจำนวน 877 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ เพศ เชื้อชาติ ระดับและวิชาที่สอน ความคุ้นเคยกับโครงการ และความมีประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญที่จะวัดการรับรู้ นวัตกรรมการศึกษาของครูได้ แม้ว่าเพศจะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้ก็ตาม แต่เมื่อรวมตัวแปรทั้งหมดแล้ว ก็ไม่ถือว่าตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ นวัตกรรมการศึกษาของครู

Normsri Dangharn (1979: 4687-A) ได้ศึกษาเรื่องความยอมรับนวัตกรรมการศึกษาของครูและทัศนคติของครูที่มีต่อหลักสูตร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา จำนวน 251 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความยอมรับนวัตกรรมการศึกษาของครูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของครูต่อการรวมวางหลักสูตรและการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ส่วนตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับครูได้แก่ วุฒิ และชั้นที่สอน ไม่มีความสัมพันธ์กับความยอมรับนวัตกรรมการศึกษาของครู แต่ระยะเวลาที่เป็นครูและระยะเวลาที่สอนในโรงเรียนปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับความยอมรับนวัตกรรมการศึกษา

Henderson (1978: 5160-A) ได้ศึกษาโครงสร้างองค์การและการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครู จำนวน 1246 คน เครื่องมือที่ใช้วัดการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา 24 ประเภท คือ การใช้ขั้นการยอมรับของ Rogers ผลการวิจัยพบว่า ระดับขององค์การมีผลต่อการยอมรับ และได้ทราบถึงความก้าวหน้าของครูโดยผ่านกระบวนการของขั้นการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมการศึกษา 12 ใน 24 ประเภท อยู่ในระดับการยอมรับอย่างมาก ส่วนนวัตกรรมการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยี และส่วนบุคคลได้รับการยอมรับน้อย ตัวแปรเกี่ยวกับครูมีผลต่อพฤติกรรมการยอมรับน้อย

Demos (1978: 7108-A) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ของครูที่มีต่อนวัตกรรมการศึกษาและการเปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครู จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ครูซึ่งได้รับการสนับสนุนในค่านหลักการจะมีการรับรู้ในทางที่ดีต่อนวัตกรรมการศึกษาและการเปลี่ยนแปลง ครูซึ่งมีส่วนในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรจะมีการรับรู้อย่างพอใจมากกว่าในการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาและการเปลี่ยนแปลง ครูชายมีการเปิดกว้างในค่านความคิดในการยอมรับนวัตกรรมการศึกษามากกว่าครูหญิง ครูซึ่งสอนวิชาบังคับจะมีการรับรู้ต่อนวัตกรรมการศึกษาและการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับครูที่สอนวิชาเลือก และครูซึ่งเคยไปเยี่ยมโครงการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนอื่น จะมีทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมการศึกษาที่พยามที่จะนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้และแนะนำผู้อื่นอีกด้วย

Gupta (1979: 3740-A) ได้ศึกษาเรื่องการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของนักการศึกษาในรัฐบิญาของอินเดีย และความต้องการในการยอมรับนวัตกรรมในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักการศึกษา จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของนักการศึกษาซึ่งมีความต้องการที่จะยอมรับนวัตกรรมมากกว่าและนักการศึกษาซึ่งมีความต้องการที่จะยอมรับนวัตกรรมน้อยกว่า และยังพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของนักการศึกษา และความต้องการที่จะยอมรับและเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการศึกษา จากผลการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า นักการศึกษาหญิงมีความต้องการที่จะยอมรับนวัตกรรมมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับนักการศึกษาชายที่มีอารมณ์คงที่ มีความระมัดระวังตนเอง มีความคิดและมีความสุข

Burford (1980: 922-A) ได้ศึกษาการวัดการเปลี่ยนแปลงของครูในฐานะเป็นเครื่องชี้ขั้นตอนการสนับสนุนนวัตกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูในรัฐเท็กซัส เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และแบบวัดทัศนคติของครู ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เริ่มสอนใหม่ ๆ จะมีความสนใจสูงกว่าและมากกว่าครูซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมานาน

Archibald (1980: 2075-2076-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการยอมรับของครูอาชีพศึกษาในการตัดสินใจใช้นวัตกรรม และความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านสถานการณ์ที่มีต่อพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูอาชีพศึกษา จำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่ยอมรับนวัตกรรมและครูที่ไม่ยอมรับนวัตกรรม ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะของโรงเรียน
2. ครูมีความเข้าใจนวัตกรรมแตกต่างกัน
3. ลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยอมรับของครู แต่ลักษณะของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยอมรับของครู นอกจากนั้น ความเข้าใจของครูยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยอมรับอีกด้วย

Lien (1980: 3035-A) ได้วิเคราะห์ความต้องการของครูในการใช้นวัตกรรมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูจำนวน 332 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ครูซึ่งใช้กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนมากกว่า จะมีการเปิดกว้างที่จะใช้นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมในห้องเรียนของครูจะมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการสอนและบทบาทของครูอย่างเห็นได้ชัด

Romos Ortiz (1981: 2311-A) ได้ศึกษาการยอมรับของครูในโรงเรียนเปอร์โตริกัน เกี่ยวกับนวัตกรรมที่นำเสนอ 4 ประเภท กลุ่มตัวอย่างประชากรคือครูจำนวน 435 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่แบ่งตามระดับชั้นที่สอน และครูที่แบ่งตามตำแหน่งทางบริหาร มีการยอมรับนวัตกรรมแตกต่างกัน
2. อายุมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับนวัตกรรมทั้ง 4 ประเภท
3. ครูที่แบ่งตามอายุและชั้นที่สอน ครูที่แบ่งตามอายุและตำแหน่งทางบริหาร และครูที่แบ่งตามอายุ ชั้นที่สอน และตำแหน่งทางบริหาร มีการยอมรับนวัตกรรมแตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรม และมีการวิจัยกันอย่างกว้างขวาง งานวิจัยในประเทศไทยถึงงานวิจัยที่สืบเนื่องมาจากงานวิจัยในต่างประเทศ งานวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูประถมศึกษา ครูมัธยมศึกษา และอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา แต่ยังไม่มียานวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาไทย โดยเฉพาะ ซึ่งถ้าได้มีการศึกษาวิจัย ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนต่อไป